

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
креативного менеджменту і дизайну
Протокол № 11 від 26.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ВІЗУАЛЬНА АНТРОПОЛОГІЯ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань

В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Спеціальність

В2 Дизайн

Освітній рівень

перший (бакалаврський)

Освітня програма

Дизайн

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Статус дисципліни

обов'язкова

Розробники програми:

к. пед. н., доцент

Денис БОРИСЕНКО

д. мед. н., професор

Ігор КОЛІСНИК

д. е. н., проф.

Тетяна БЛИЗНЮК

Завідувач кафедри
креативного менеджменту і
дизайну,

д. е. н., проф.

Тетяна БЛИЗНЮК

Гарант програми

к. пед. н., доцент

Денис БОРИСЕНКО

ВСТУП

У сучасному культурному просторі фахівець з дизайну має не лише володіти методами візуальних досліджень, а й розуміти соціокультурні та історичні контексти, в яких формується людська поведінка та культурні практики. Дисципліна «Візуальна антропологія» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про способи конструювання та інтерпретації культурних сенсів через візуальні образи, а також розуміння того, як видимі образи відображають соціальні та історичні процеси.

Мета дисципліни – формування системи компетентностей у сфері візуальної антропології; оволодіння знаннями про історію антропології, її сучасні напрямки та методи дослідження; розвиток умінь аналізувати візуальні об'єкти як соціальні та культурні практики, інтерпретувати їх як особливий вид тексту та важливе історичне джерело; виховання аналітичного мислення та здатності критично оцінювати соціокультурні явища через призму візуальної антропології; формування навичок самостійного проведення антропологічних досліджень.

Завдання дисципліни:

- ознайомлення з історією антропології та її сучасними напрямками;
- формування уявлення про взаємозв'язок культурних практик і візуальних об'єктів;
- розвиток навичок аналізу та інтерпретації візуальних матеріалів у соціокультурному контексті;
- оволодіння методами антропологічних досліджень та спеціальними вміннями, включно з визначенням расових, конституційних та фізіологічних характеристик людини;
- набуття умінь оцінювати соціокультурні сенси, конструйовані через візуальні образи, та застосовувати ці знання у професійній практиці.

Об'єкт вивчення дисципліни – культурні та соціальні практики, візуальні об'єкти як інструменти конструювання реальності, історичні та сучасні антропологічні явища.

Предмет дисципліни – закономірності соціокультурного розвитку людства, методи візуальної антропології, принципи інтерпретації візуальних об'єктів, антропологічні підходи до аналізу людини та її культури, культурний та історичний контекст формування образів.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН7	СК1, СК9

PH8	СК6
PH9	СК9
PH13	ЗК9, СК5
PH14	ЗК7, ЗК8
PH15	ЗК10

де, ЗК7. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК8. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК9. Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК10. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК1. Здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну.

СК5. Здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності.

СК6. Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).

СК9. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями).

PH7. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.

PH8. Оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію.

PH9. Створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання.

PH13. Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну.

PH14. Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.

PH15. Розуміти українські етнокультурні традиції у стильових вирішеннях об'єктів дизайну, враховувати регіональні особливості етнотдизайну у мистецьких практиках.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Візуальні дослідження в контексті культурної антропології

Тема 1. Вступ до антропології.

Тема 2. Візуально-антропологічні дослідження.

Тема 3. Візуальне конструювання культурних та соціальних сенсів.

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Антропологія – наука про походження і розвиток людства Походження людини (антропогенез).

Тема 5. Вчення про конституцію. Проблеми біосоціальної антропології.

Тема 6. Аукологія – наука про закономірності росту й розвитку людини.

Тема 7. Програма і методика антропологічних досліджень.

Перелік практичних занять /завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Вступ до пластичної анатомії.Рисунок черепа та голови.
Тема 2.	Анатомічні особливості обличчя. Кістки верхньої кінцівки та плечового поясу.
Тема 3.	Хребетний стовп, грудна клітка, крижова ділянка.Кістки нижньої кінцівки та таз.
Тема 4.	М'язи голови та шиї.М'язи тулуба (грудей, живота, спини).
Тема 5.	М'язи верхніх кінцівок.М'язи нижніх кінцівок.
Тема 6.	Рисунок чоловічої фігури.Рисунок жіночої фігури.
Тема 7.	Комплексна робота: фігура з анатомічними деталями. Аналіз та корекція анатомічних рисунків.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 – 7	Вивчення нового матеріалу: перегляд відео-лекцій та ознайомлення з різними платформами для прототипування та інструментами дизайн-проектування
Тема 1 -4	Поглиблене вивчення матеріалу: виконання типових задач
Тема 1 -7	Вивчення теоретичного матеріалу, підготовка до практичних / лабораторних занять

Кількість годин лекційних та практичних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція-візуалізація (Тема 1-2, 4-6), проблемна лекція (Тема 3), лекція-діалог (Тема 7)).

Наочні (демонстрація (Тема 1-4)).

Практичні (практичні роботи (Тема 1 – 7)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та лабораторних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти

складати залік – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового заліку.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час заліку – 100 балів. Мінімальна сума, за якою залік вважається складеним – 60 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: виконання та захист практичних/лабораторних робіт (4 комплексні роботи по 20 балів кожна, 80 балів), проходження експрес-опитувань (4 тести по 5 балів кожний, 20 балів).

Семестровий контроль: Залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Джахірул Амін. *Анатомія для художників: Наочний посібник із зображення людського тіла*. Київ: ArtHuss, 2021.
2. *Пластична анатомія людини: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти*. Київ: НАКККиМ, 2024.
3. Романов Д. Л. *Анатомія людини для художників*. Київ: Мистецтво, 2021.
4. Бойко С. П. *Анатомія для художників: кістки і м'язи*. Львів: ЛНУ, 2020.
5. А. Мельничук. *Анатомічна колекція кабінету пластичної анатомії НАОМА*. Київ: НАОМА, 2022.
6. Коваленко І. М. (ред.). *Пластична анатомія людини*. Київ: Мистецтво, 2022.
7. Пушкар О. І. *Ілюстрування : навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.051501 "Видавничо-поліграфічна справа" / О. І. Пушкар, Т. Ю. Андрющенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 128 с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/10443>.*

Додаткова

8. Soukup M. *Visuality and Anthropology: Drawings, Painting, Photography, and Movie* / M. Soukup // *The Palgrave Handbook of the History of Human Sciences* / ed. by D. McCallum. – Singapore: Palgrave Macmillan, 2023. – Режим доступу : https://doi.org/10.1007/978-981-15-4106-3_24-1.
9. Романов Д. Л. *Анатомія людини для художників*. Київ: Мистецтво, 2021.

- 10.Бойко С. П. *Анатомія для художників: кістки і м'язи*. Львів: ЛНУ, 2020.
- 11.Коваленко І. М. (ред.). *Пластична анатомія людини*. Київ: Мистецтво, 2022.

Інформаційні ресурси

- 12.ArtProf: Anatomy Resources – онлайн-ресурс для художників:
<https://artprof.org/resources/anatomy-resources/>
- 13.Анатомія для художників – онлайн-ресурс:
<https://www.anatomyforartists.com>
- 14.Бібліотека мистецтв України: <https://artlib.gov.ua>
- 15.Medical Anatomy Atlas: <https://www.visiblebody.com>